

— P. 291 (fr. 64, I 13): el text italià dice Eubea; debe decir Beocia.

— P. 320 (fr. 74,7): «σάρκινον». Traduce: «corporale». Puesto que «σωματικόν» también aparece en el texto (véase el Índice), sería mejor traducir «carnale», habida cuenta de que el término «σάρξ» aparece citado en sentido moral en una sentencia de Epicuro en el fr. 46 inferior.

Sirvan estas pequeñas observaciones de testimonio de admiración hacia el denso y altamente cualificado trabajo de Angelo Casanova, que enaltece la serie *Studi e testi* de la Universidad de Florencia.

Josep Montserrat i Torrents

X Aniversario. 1975-1985
Servicio de Investigaciones
Arqueológicas y Prehistóricas
(SIAP), Diputación de
Castellón, Castelló 1985, 86 pp.,
1 plànol i 28 fotografies.

La creació l'any 1975 del Servicio de Investigaciones Arqueológicas y Prehistóricas (SIAP) al capdavant del qual es troba el doctor Francesc Gusi, fou un projecte feliçment dut a terme mercès a la col·laboració de la Diputació provincial de Castelló de la Plana. Després de deu anys de productiu funcionament i d'ampliació progressiva de l'abast d'aquest servei, que avui dedica estudis als períodes prehistòrics i als períodes ibèric i romà, l'any 1985 se celebrava el seu desè aniversari d'intensa activitat arqueològica. En commemoració de tal esdeveniment, tenim avui a les mans un llibret que recull en forma de memòria la relació per

anys de les activitats dutes a terme: les campanyes d'excavacions, les excavacions d'urgència, les col·laboracions rebudes d'altres serveis provincials i d'universitats o entitats estrangeres, les campanyes especials i una referència anyal a les tasques de protecció del patrimoni arqueològic provincial; això quant a treballs de camp. Quant a l'assistència i participació del servei en congressos, simposis i reunions nacionals i internacionals que s'han convocat durant aquests deu anys, la memòria en dóna una informació puntual des de 1975 fins a 1985.

L'organització d'exposicions i l'adequació del museu han ocupat també el programa de SIAP, que ha aconseguit certament èxits i millores en ambdues activitats al llarg de la dècada.

La tasca divulgativa de les investigacions realitzades, que es tradueix en l'organització de conferències, es mostra més activa durant el primer any de formació del servei, i és simptomàtica d'això la seva voluntat d'apropament al públic majoritari dels instituts de batxillerat i casals culturals d'abast interprovincial, mentre que a partir de l'any 1977 l'activitat és menys intensa i es dirigeix fonamentalment al públic minoritari i especialitzat dels estudis superiors.

Les publicacions produïdes dins del Servei comencen a aparèixer ja l'any 1975, amb l'edició del volum 2 dels «Cuadernos de Prehistoria y Arqueología Castellonenses» que arriben fins al núm. 10 l'any 1985; l'any 1977 es publica el núm. 1 de «Monografías de Prehistoria y Arqueología Castellonense», *Sinopsis de epigrafía latina castellonense*, que l'any 1985 ofereix al públic el seu núm. 2, titulat *Cova Fosca (Ares del Maes-*

trat). *Un modelo de asentamiento del Neolítico Antiguo*; l'any 1981 apareix el primer volum de la «Colección de Prehistoria y Arqueología Castellonense», titulat *Castellón en la Prehistoria*, que es reedita l'any 1984. Notem també, en aquest sentit, els buits de producció editorial dels anys 1976, 1978, 1980 i 1982.

Els «Cuadernos de Prehistoria y Arqueología» s'intercanvien amb publicacions científiques de vuitantavuit organismes espanyols, a més quaranta-nou d'estrangers, la qual cosa contribueix a engrandir el fons bibliogràfic del Servei, que fins a febrer de 1985 posseïa 2.158 títols entre llibres (624) i revistes o d'altres publicacions (1.533).

El pes del llibre recau en el que podríem anomenar segona part, on es fa una relació, precedida d'un plànol de localització geogràfica, dels diferents treballs de recerca arqueològica realitzats en diversos indrets de la província, que inclou breus comentaris sobre la situació, troballes i particularitats dels jaciments. Cada comentari és acompanyat per una fotografia, en la majoria dels casos en color, que ofereix una visió global o parcial de l'aspecte que presenten les excavacions.

El Servei ha dedicat els seus esforços als vint-i-sis jaciments següents: Casa Blanca I (Almenara), amb importants troballes de restes paleontològiques (sobretot pel que fa a micromamífers) i una possible indústria lítica pendent de revisió; Cau d'En Borràs (Orpesa) on apareixen restes òssies i lítiques procedents del Paleolític Inferior Mitjà; Cova del Tossal de la Font (Vilafamés), on cal destacar importants troballes paleoantropològiques que pertanyen a un Anteneanderthal o a un Nean-

derthal arcaic; El Pinar (Artana), jaciment musterià d'on s'ha extret abundós material lític; Cova Matutano (Vilafamés), cau de caçadors magdalenians de finals del Plistocè, que ha representat nombroses troballes d'indústria lítica i estris d'os; Cova Gran de Can Ballester (Vall d'Uixó) amb material arqueològic que procedeix d'un període indeterminat de l'Epipaleolític; Cova Fosca (Ares del Maestrat) que ofereix una fase mesolítica i dues fases neolítiques antigues; La Cova (Vall d'Uixó) amb un nivell que presenta vestigis d'un possible enterrament datable a l'Eneolític o Bronze Antic i restes de moluscs que fan pensar en un esporàdic refugi humà de la fi del vuitè mil·lenni; el Cingle de l'Ermità (Albocàsser), en un abríc on han aparegut restes d'indústria lítica produïda a la fi del setè mil·lenni, a més de les troballes de l'Eneolític avançat; els petits abrics de Can Ballester, que representen una possible ampliació de l'ocupació de la Cova Gran de Can Ballester; Cova del Forat de Cantallops (Ares del Maestrat), amb restes que situen el jaciment en un període poc avançat del Bronze inicial; Cova del Mas de l'Abat (Coves de Vinromà), que presenta restes paleoantropològiques i aixovars d'enterraments de l'Edat del Bronze; Orpesa la Vella (Orpesa), també amb restes i estrats de l'Edat del Bronze. A més de jaciments de poblats ibèrics a la Punta de Orleyl (Vall d'Uixó), que representa una important font d'epigrafia ibèrica; el Puig de la Nau (Benicarló), on s'ha descobert a més fases anteriors a l'ocupació ibèrica, datables entre finals del Bronze i Primera Edat del Ferro; al Puig de la Misericòrdia (Vinarós); a l'Abrió de

les Cinc (Almenara), on també s'han trobat restes del període Bronze Final i d'època medieval; al Castell (Almenara); Les Forques (Borriol), i el poblat ibèric de Torre la Sal prop del qual, al jaciment submari, s'han trobat restes d'àmfores i àncores romanes. Restes romanes també a Benicató (Nules), a Mas d'Aragó (Cervera del Maestrat). Restes de cultura musulmana en un enterrament es descobriren a Les Mesquites (Salsadell), així com també a l'ermita de Sant Lledó, que a més revela un període d'ocupació romana imperial; i el poblat romà o medieval —qüestió aquesta pendent de revisió— d'El Punt del Cid (Almenara).

Ens ha semblat particularment encertada la disposició en el llibre del material informatiu de la segona part, per la justa combinació de text i imatge. Malgrat alguns errors tipogràfics i certa manca de coherència en els criteris de notació bibliogràfica, el llibret és ben ideat i la lectura ens apropa a la situació actual de l'arqueologia d'aquesta zona.

Pilar Sánchez Domingo

DIONE DI PRUSA

Il Cacciatore

a cura di Elisa Avezzo e

Francesco Donadi, Marsilio

Editori, Venezia 1985, 141 pp.

L'*Oratio VII* de Dió de Prusa, *De Venatore* o *L'Euhoic*, és una obra característica i alhora atípica dins el context de la literatura d'època imperial. Al seu entorn hi ha una sèrie de problemes, els més importants

dels quals tenen a veure amb la seva construcció, amb l'ocasió de la composició i, també, amb la intenció i l'actitud de l'autor. Obra interessant, doncs, des de molts punts de vista, però ben poc coneguda i estudiada, fins i tot aquests darrers anys.

El volumet publicat per Avezzú-Donadi es presenta en un moment oportú i és força d'agrair, si més no pel seu afany divulgador, necessari per a l'ample coneixement de l'obra en qüestió, centrat, bàsicament, en la traducció italiana; traducció, a més, la d'Elisa Avezzú, hàbil i entenedora, molt fidel al text de Dió i, alhora, allà on cal, interpretativa tant del llenguatge expressiu d'aquest com de les llargues estructures sintàctiques que va encadenant. La llengua de Dió no ofereix especial dificultat però sovint, sobretot a la segona part de l'obra, el seu pensament ve expressat per llargues construccions *ad sensum* que responen més a un hàbit declamatori que no al d'un assagista: aquest tipus de dificultats innegables són les que Avezzú salva amb intel·ligència i correcció, i en fa un text llegidor, fins i tot per a aquells que no vulguin seguir-lo en la llengua original. Per això moltes vegades ens trobem a la traducció amb frases que interpreten o expliquen més que no tradueixen (vegeu, per exemple, la p. 55 «Loro, i nostri genitori», o la p. 65, «e rincarava anche la dose»); explicacions i interpretacions, tanmateix, que, juntament amb els mots o expressions de nivell més popular (p. 107, «cucitori di lit»; p. 109, «gente alla lingua sciolta», etc.), ajuden a l'objectiu fonamental de lectura desimboita que ja hem esmentat.

En la mateixa línia esclaridora s'han confegit un bon nombre de notes: aquelles que, a la manera